

Матеріали

I Міжнародної

науково-практичної конференції

«Тенденції розвитку

педагогіки та освіти в умовах

цифрових трансформацій»

(ByteED 2024)

(Харків, 17-19 квітня 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут міжнародної освіти
Інститут педагогіки НАПН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Інститут соціологічних наук і педагогіки Варшавського університету
природничих наук (SGGW w Warszawie) (Республіка Польща)
Резекненська академія технологій (Латвійська Республіка)
Софійський університет (Республіка Болгарія)
Новий англійський коледж (Сполучене Королівство Великої Британії
та Північної Ірландії)
Педагогічний інститут Університету Ченду (Китайська Народна
Республіка)
Асоціація Харків-Оксфорд
Центр музично-освітньої майстерності (Французька Республіка)
Всесвітня конфедерація молоді та спорту (Турецька Республіка)

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції

Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових
трансформацій (ByteEd-2024)
17–19 квітня 2024 року

ХАРКІВ
2024

ББК
УДК

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № від травня 2024 року).

Увага! Текст обкладинки буде доповнений, зокрема буде вставлений ISBN, після проходження збірки через раду ХНУ.

Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2024) : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 17–19 квітня 2024 року) / за заг. ред. І. В. Таможської; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 554 с.

До матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції включено доповіді науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої та загальної середньої освіти, здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

У матеріалах конференції розглянуто історичні та методологічні засади розвитку педагогічної науки, проблеми міжнародної освіти та педагогічної компаративістики в умовах глобалізованого суспільства, питання модернізації середньої та вищої освіти в контексті цифровізації навчального простору, теоретичної та практичної професійної підготовки майбутніх фахівців, неформальної й інформальної освіти, забезпечення ефективності інноваційних освітніх технологій в епоху динамічних змін, надання педагогічної підтримки здобувачам з особливими освітніми потребами, компенсації освітніх втрат в умовах війни й повоєнний період, проблеми педагогічного менеджменту, публічного управління й адміністрування в закладах вищої освіти.

Відповідальність за якість і достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

© Навчально-науковий інститут
міжнародної освіти Харківського
національного університету
імені В. Н. Каразіна, 2024

ЗМІСТ

Акімова Олена. Дефініція поняття «учитель» у педагогічному дискурсі.....	11
Алексєнко Ірина. Вплив сучасних інформаційних технологій на державну безпеку	14
Байдала Вікторія, Чирва Ярослава. Академічна доброчесність і соціальна відповідальність як професійно значущі якості викладача-дослідника	16
Бакатанова Вероніка. Оцінювання рівня професійної підготовки фахівців засобами кваліметричного моделювання	20
Безносюк Олександр. Досвід та проблеми впровадження кредитно-модульної системи	24
Березіна Ірина. Використання цифрових технологій для подолання освітніх втрат	27
Беляєв Сергій, Кондрацька Лариса. Методологічні засади організації освітнього процесу на початку ХХІ століття	30
Білик Вікторія, Ялліна Вікторія. Актуалізація поглядів педагогів минулого щодо інтелектуально-морального виховання.....	33
Бойчук Валентина. Використання ІКТ у процесі формування міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови	38
Бондаренко Денис. Засоби мотивації здобувачів НУШ до вивчення фізики в умовах дистанційного навчання	42
Бондарчук Юлія. Навчання мов у закладах вищої освіти: інноваційні стратегії в епоху турбулентності	47
Братко Марія. Центр академічного успіху як складова освітнього середовища університетів США	50
Бугаєвська Юлія. Значення корпоративної культури як аспекту культурологічної основи розвитку освіти	53
Ван Янь, Ду Фенін. Генезис традиційної музичної культури в Китаї.....	56
Васильєв Олексій. Методика застосування технологій штучного інтелекту для розвитку лексичних навичок.....	59
Васильєва Світлана, Моторіна Олеся. Роль батьків у вихованні учнів у закладах середньої освіти в умовах дистанційного навчання	63
Ваховський Леонід. Особливості використання гіпотези в історико-педагогічному пізнанні	67
Віротченко Світлана. Історичні корені та еволюція мовної політики в освітніх системах країн Балтії: від заснування до здобуття незалежності	69
Вічорський Данііл. Неформальна та інформальна освіта та її можливості у сфері формального навчання.....	72

Возняк Ярина. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як напрям педагогічної діяльності.....	74
Голубнича Людмила. Навчання студентів вищої школи України під час пандемії та війни.....	77
Гриневич Ліля. Результати України в PISA: ризики та перспективи шкільної освіти.....	79
Грицай Яна. Підвищення мотивації до навчання в цифровому освітньому середовищі.....	85
Гряник Дарина. Особливості організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти	90
Губський Олексій. Історичні аспекти розвитку маркетингової освіти в США	93
Давидова Жанна. Педагогічні методи формування інформаційної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей в освітньому середовищі університету	97
Демчук Олег. Психолого-дидактичний підхід до самостійної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.....	100
Дрокіна Аліна. STEM-освіта в умовах цифровізації: сучасні тенденції впровадження.....	103
Желанова Вікторія. Концептуальні засади формування життєстійкості студентів в умовах війни	106
Жовтоніжко Ірина, Нелін Євген, Боднар Микита. Вплив цифровізації на освіту в майбутньому	109
Завалевський Юрій, Кириленко Світлана, Мариновська Оксана, Кіян Ольга. Напрями здійснення прикладних педагогічних досліджень у сфері освіти	113
Задорожна Ольга. Методологічні особливості формування гуманістичних цінностей у студентів.....	116
Звєкова Світлана. Формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти в процесі практик.....	119
Зеленов Євгеній. Особливості навчання цифрового покоління студентів.....	123
Зенякін Олексій. Поняття іншомовної комунікативної компетентності в науково-педагогічній літературі германськомовних країн.....	128
Ільєнко Андрій. Удосконалення мовленнєвої компетентності державних службовців у програмах підвищення кваліфікації	132
Ільїна Олена. Методичні основи формування професійних якостей учителів ЗЗСО.....	134
Ільченко Олена. Формування стійких мотивів професійної діяльності студентів.....	138

Кайдалова Лідія. Інтеграційні процеси в професійній підготовці майбутніх фахівців.....	141
Кін Олена, Віхляєва Дарина, Фастовська Оксана. Питання профілактики та подолання булінгу серед підлітків у закладах загальної середньої освіти	144
Кіріяченко Ірина. Професійна підготовка фахівців китайських закладів дошкільної освіти	149
Кічук Ярослав, Арнаут Андрій. Готовність магістрантів до забезпечення правового контенту професійної самореалізації.....	152
Князян Маріанна, Намазова Владислава. Проєкти в процесі викладання французької мови: системний підхід	155
Кокарєва Анастасія. Гейміфікація та ігрові технології в STEM-освіті: відмінність та особливості впровадження	158
Колган Тетяна, Поуль Валентина, Колган Олена. Особливості подолання втрат у зниженні темпів розвитку особистості (зокрема психологічних) учасників освітнього процесу	163
Комар Таїсія. Філософсько-психологічне підґрунтя трансформації освіти на засадах партнерської взаємодії	167
Кононець Наталія. Реалізація ефективних навчальних стратегій у цифровому освітньому середовищі	171
Корсіков Дмитро. Спілкування зі штучним інтелектом і гнучкі навички майбутніх кваліфікованих робітників	175
Котова Анна, Морозова Ірина, Авдєєнко Ірина. Курс предметно-інтегрованого навчання як необхідна умова підготовки висококваліфікованих спеціалістів.....	178
Красін Сергій, Красіна Ганна. Підготовка педагогів до надання психолого-педагогічної підтримки батькам в умовах війни	181
Кривошей Кирило. Інноваційні технології розвитку стресостійкості як чинник професійного розвитку майбутнього фахівця.....	184
Крижановська Вероніка. Виникнення аналітичних центрів та їх співпраця із закладами вищої освіти.....	188
Кропивницький Віталій, Головка Юлія. Особливості навчання дорослих у системі післядипломної освіти	191
Кузнецова Оксана. Теоретичні аспекти полікультурного виховання майбутніх фахівців початкової освіти	196
Курило Віталій, Караман Олена. Методологічні засади проблеми соціалізації особистості в умовах збройного насилля та інформаційної агресії (філософський рівень)	199

Курільченко Валерія. Роль Центру доуніверситетської освіти в підготовці майбутніх абітурієнтів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна	205
Лавріненко Тетяна. Складові професійної компетентності в підготовці вчителя фізичної культури у ЗССО в контексті модернізації освіти НУШ	208
Лазарєва Тетяна, Лазарєв Микола. Професійна підготовка майбутніх фахівців харчової галузі в умовах дуальної освіти	212
Лебедик Леся. Розвиток корпоративної культури майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в процесі професійної підготовки	216
Леонтьєва Інна. Упровадження ідей екосистемного підходу в сучасному університеті	221
Лєдок Марина. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів	226
Лунячек Вадим. Освітній менеджмент: виклики в умовах трансформацій....	228
Лунячек Станіслав. Потреби у формуванні власного вебсайту або блогу в педагогічних працівників у межах окремого педагогічного колективу	232
Малихін Олександр, Арістова Наталія. Нормативно-правова база організації освітньої діяльності в закладах профільної середньої освіти Естонії	234
Малихін Олександр, Ліпчевська Інна. Актуальні питання реформування профільної середньої освіти в Україні	237
Мараховська Елеонора. Кейс-метод як технологія модернізації освітнього простору України	240
Марюхніч Тарас. Імерсивні технології в педагогічній освіті: здобуття навичок у новому вимірі.....	243
Мокляк Володимир, Петренко Леся. Освітній STEM-напрямок – педагогічна інновація ХХІ століття.....	246
Мордовцева Наталія. Технології педагогічної комунікації в навчанні майбутніх учителів початкових класів	251
Николаєва Валентина. Формування безпечного освітнього простору закладу вищої освіти	254
Одарченко Вероніка. Принципи управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників комунального закладу вищої освіти	257
Омельченко Світлана, Гармаш Олена. Штучний інтелект в освіті: революція знань у цифрову епоху	260
Осадченко Інна, Перепелюк Тетяна. Психологічні поради управлінської діяльності під час війни в закладах вищої освіти	263
Павелків Роман, Кулакова Лариса. Психологічні особливості дорослої людини як суб'єкта освітнього процесу	267

Парфьонова Оксана, Мельник Світлана. Характеристика сучасних інструментів для оволодіння неформальною та інформальною освітою.....	270
Петренко Наталія. Роль самоосвіти в професійній підготовці майбутніх учителів	275
Петренко Оксана, Баліка Людмила. Професійна підготовка майбутніх учителів до виховної роботи в новій українській школі.....	278
Петренко Сергій. Діджиталізація вищої освіти й освітнього середовища сучасного університету.....	282
Починкова Марія. Неформальна освіта в професійній підготовці майбутніх фахівців.....	285
Прусак Володимир. Розвиток творчості майбутнього дизайнера в процесі дипломного проєктування: інтегративний підхід.....	288
Пустовіт Григорій, Петренко Інна. Безпечне виховне середовище закладу позашкільної освіти: соціальний контент.....	291
Рацул Олександр. Педагогічні питання розвитку інформаційної культури майбутніх педагогів соціальних.....	295
Рій Юлія. Самовдосконалення вчителя як чинник його інноваційності	297
Рогова Тетяна. Стратегічне управління розвитком закладу вищої освіти.....	301
Романюк Діана. Самостійна робота як метод формування комунікативних умінь студентів у волонтерській діяльності.....	305
Ситнікова Ольга. Творчі завдання з формування готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурної взаємодії в професійній діяльності.....	309
Стрельников Віктор. Психолого-педагогічна підтримка здобувачів освіти в умовах війни	312
Таможська Ірина. Навчально-методичні матеріали до теми «Становлення й розвиток педагогічної компаративістики в Україні» з історії педагогіки та педагогічної компаративістики.....	316
Тельна Ольга, Якуба Леся. Підготовка майбутніх фахівців спеціальної освіти в період воєнного стану: виклики сьогодення	319
Терентьєва Наталія. Особливості змішаного навчання в умовах воєнного стану (прикладний аспект).....	323
Ткаченко Інна. Аналіз факторів, які впливають на академічний успіх здобувачів освіти мистецьких спеціальностей	326
Ткачова Наталія, Махновський Сергій. Технологія розроблення педагогічних стартапів у вищій школі.....	329
Ткачов Сергій, Ткачов Артем. Використання педагогічного стендапу в професійній підготовці майбутніх учителів.....	334

Трубавіна Ірина, Островська Наталія, Василюк Тамара. Неформальна освіта в підготовці фахівців соціономічної сфери – особливості сьогодення	338
Туріщева Людмила, Дорожко Ірина, Малихіна Олена. Особливості проведення бібліотерапії в умовах відеозустрічі з учнями з порушенням слуху	342
Федоренко Олена. Особливості підготовки психологів для підрозділів національної поліції України	346
Хачатурян Каріне. Педагогічний менеджмент як фактор підвищення якості освіти.....	348
Шевченко Володимир. Підтримка здобувачів з особливими освітніми потребами в умовах закладу вищої освіти.....	351
Штефан Людмила. Основні концепції педагогічної науки у формуванні світогляду фахівців педагогічної галузі.....	354
Юе У. Методи формування індивідуального вокально-виконавського стилю студентів при викладанні вокалу в КНР	357
Dimitrov Oleksii. The role of libraries in the formation of digital literacy of students in Australia	361
Fangzhou Zhu. Digital transformation in journalism education: exploring the modernization of educational spaces.....	365
HE Lina. Primary school teachers in the people`s republic of China amidst the «one belt one road» strategy	370
Kugai Kseniia. Optimizing personalized learning technologies in a digitalized learning space	372
Plavčan Peter. Social economy and volunteering before the covid-19 period.....	375
Shekhavtsova Svitlana. Specifics of non-formal education in the professional training of future teachers	379
Tan Lipin. Post-graduate education for state servants in China.....	382
Vlasova Valeriia, Yazlovytska Olena. Future Philology Teachers: the Role of Language and Literary Art	385
Wang Ziwen. Preparation for internationalization: academic mobility programs for chinese students within China	387
XI Liu. Professional competence of art disciplines teachers in China in 21 century	390
Zelenska Olena, Kondra Olena. The problem of using idioms and phrasal verbs by native and non-native speakers in aviation English	392
Fengxue Zhu. Review of research on the psychological resilience of abandoned children	395

Haoyue Gao, Qing Wei. The effect of social-emotional support on adolescents' loneliness	404
Hu Wenhong, Liao Caizhi. Investigation of a mechanism for integration and innovation in moral and mental health education in secondary schools.....	411
Jia Wan, Wenhan Hu. A study of the current status and mechanisms of influence on psychological capital and subjective well-being of secondary school students	419
Jia Wang, Liao Caizhi. Strategies for implementing mental health education in colleges and universities based on the concept of innovative education	429
Jinglu Xu. A study of progress in the treatment of non-suicidal self-harm in adolescents.....	436
Kexing Du, Wei Hao. A review of life learning research in mainland China over the past twenty years	445
Li Wang, Liao Caizhi. Research on the integrated system of mental health education from the perspective of age psychology	450
Linglin Zeng. Review of research on academic procrastination of primary and secondary school students over the past 10 years	456
Manman Gong. Facing body imagery problems in secondary school students: educators' interventions	465
Wenhan Hu, Jia Wan. Studying the current state and innovative ways of educating life values in primary school students	474
Xin Zhang. A review of research on short video addiction in rural, unattended children	483
Ying Chen, Hongxia Wu. A study on the effect of mobile phone addiction on college students' happiness in the learning process.....	491
Yongfei Cao, Xiaolin Zhang. Research on the current situation and educational path of cultivating the quality of gratitude in secondary school students.....	503
Yongxia Li, Qing Wei. A review of post-traumatic stress disorder caused by new-onset coronary pneumonia in people in different occupations	509
Yunxiao Li. The effect of positive thinking on test anxiety in college students: the mediating role of emotion regulation self-efficacy.....	515
Yu Zhang, Liao Kaizhi. The influence of self-esteem and self-efficacy on career decision-making difficulties among college students	522
Yu Zhang, Qi lin, Ingke He, Jialei Liu. Effect of negative emotions on range of attention: based on the latitude model of emotional motivation study	532
Zihan Luo. A review of research on the ability of secondary school students to learn independently	543
杜静旭 (Цзінсюй Ду), 郭佳飞 (Цзяфей Го). 浅谈中国普通高校继续教育管理中存在的问题与发展策略	551

Губський О. В.
*Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна
(Харків, Україна)*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИТОКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ОСВІТИ В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Ключові слова: історичні аспекти, маркетингова освіта, Сполучені Штати Америки, США, маркетинг, реклама

Педагоги, які розуміють історичні аспекти витоку дисциплін краще підготовлені для фундаментального викладання програм, постановки під сумніви існуючих концепцій та удосконалення змісту освіти.

Щодо здобувачів вищої освіти то, однією з переваг розуміння історичних аспектів витоку маркетингової науки, а як наслідок і маркетингової освіти в США, є посилення творчого мислення, яке студенти-маркетологи можуть отримати від історичної орієнтації. Знання історії маркетингу забезпечує фундамент, на якому студенти-маркетологи можуть будувати майбутні маркетингові рішення, рекламні кампанії та нові продукти. (Jones, 2007). Також, розуміння історії витоку маркетингової освіти та науки може допомогти студентам-маркетологам уникнути приреченості на повторення помилок минулого, коли вони розпочнуть свою професійну кар'єру.

В Сполучених Штатах Америки маркетингова освіта має більше ніж сторічну історію. З моменту свого виникнення наприкінці ХІХ-го століття вона розвивалася і змінювалася, щоб відповідати мінливим потребам ділового світу. Сьогодні маркетингова освіта є невід'ємною

частиною бізнес-програми в коледжах та університетах за якою навчаються понад 300 000 студентів. (National Center for Education Statistics, 2023)

Для того щоб розуміти історичні аспекти становлення маркетингової освіти, треба зрозуміти, коли з'явилися перші освітні програми або курси, в яких згадувався термін «маркетинг» або «реклама». Еплгейт зазначає, що перші курси в яких згадувалась реклама, був курс 1893 року з журналістики Уортонської Школи бізнесу. (Applegate, 2008). Водночас, Конверс зазначає, що маркетинг довгий час асоціювався з економікою і навіть називався «прикладна економіка» (Converse, 1951), можливо сформувавшись під впливом «Дослідження про природу і причини багатства народів» Адама Сміта.

Джонес та Шоу стверджують, що перший курс з маркетингу запустився в 1902 році в Університету Мічигана (Jones, 2002). До 1902 року маркетинг, як дисципліна, ніде не викладався. Перший курс, який можна назвати маркетинговим стартував в університеті Мічигану. Там вивчали дисципліну, яка називалася «Дистрибутивні та регуляторні галузі промисловості». Згодом, зміст курсів перетворився на більш спеціалізований. Курси стали називатися «Принципи реклами», «Проблеми маркетингу» (Ferrell, 2015).

Між 1905 та 1921 в Університеті штату Огайо викладалися курси з дистрибуції, кредитування, реклами, торгового менеджменту, оптової та роздрібною торгівлі. (Bartels, 1962). Можна відмітити значний вклад університету Огайо в формування змісту маркетингової освіти, який студенти закладів освіти в США вивчають і зараз та стверджувати, що маркетингові дисципліни, викладалися як дуже практичні курси, які допомагали просувати товари та послуги.

Через новизну вищевказаних тем, професорам часто доводилося проводити дослідження власноруч та створювати методичні матеріали щоб забезпечити викладання курсу (Ferrell, 2015). Це стимулювало включати як нові так і старі маркетингові теорії в програму навчання.

Слід зазначити, що перші роки формування маркетингової освіти, була наявність численних представників з різних дисциплін. Без внеску цих першопроходців, маркетинг не придбав би свого сучасного вигляду. Наприклад, у 1906 році Семюел Спарлінг написав, ймовірно, перший підручник з принципів менеджменту, який виник в результаті курсу, що він читав у Університеті Вісконсіна. Зміст книги охоплював управління фермерським господарством, фабриками, юридичними питаннями, бухгалтерським обліком та різними аспектами маркетингу, включаючи оптову та роздрібну торгівлю, рекламу, а також кредитування та стягнення заборгованості (Sparling, 1906).

Початок використання терміну «маркетинг» для пояснення дистрибуції, продажу, реклами в курсі у Вісконсінському університеті став ключовою подією, оскільки це визначення робило концепцію маркетингу застосовною до бізнес-освіти на університетському рівні. Перед цим бізнес-освіта існувала протягом тривалого часу, з комерційними довідниками, доступними вже в XVI столітті, які містили важливі дані про маркетинг та інші бізнес-функції для середньовічних купців (Shaw, 1995).

Ральф Старр Батлер був одним із перших науковців, який висловив ідею більш широкого визначення маркетингу. Батлер вважав, що маркетинг виходить за межі таких видів діяльності, як дистрибуція та продаж, включаючи планування та координацію, які необхідні для управління складними взаємовідносинами між різними «факторами в торгівлі». Коли Ральф Старр Батлер намагався організувати курс, що інтегрував дистрибуцію, продажі, рекламу та ціноутворення у Університеті Вісконсіну, він використовував термін «Методи маркетингу» для своїх памфлетів 1911 року. Ці памфлети були опубліковані і стали одними з перших навчальних матеріалів з маркетингу. Шість памфлетів Ральфа Старра Батлера перетворилися на книгу під назвою «Методи маркетингу» (Butler, 1918).

Період з 1910-х і 1920-х років виявився важливим для розвитку маркетингової освіти, оскільки піонери маркетингу публікували підручники, які дозволяли включати цю дисципліну все більше та більше в університетські курси. Бартелс (Bartels, 1962) назвав цей період золотим віком в розвитку дисципліни. Підручники, такі як «Практичні продажі:

Трактат про мистецтво продажу товарів» Фаулера (1911), «Науковий менеджмент продажів» Хойта (1913) та «Елементи маркетингу» Черінгтона (1920), надавали викладачам маркетингу базовий педагогічний матеріал для викладання цієї галузі. Важливо відзначити, що навчальні посібники того часу не обов'язково мали «маркетинг» у назві, але все одно вважалися підручниками з маркетингу.

У 1921 році був опублікований підручник «Принципи маркетингу» Пола Айві, а в 1922 році Фред Кларк випустив другу книгу з такою ж назвою. Перший підручник із терміном «управління маркетингом» у назві належав Персівалу Уайту (1927). Деякі вчені вважають його ключовим, оскільки Уайт включив принципи наукового управління Фредеріка Тейлора в маркетинг (Jones, 2011).

У 1927 році вийшов перший спільно написаний підручник «Принципи маркетингу» від Мейнарда, Вейдлера і Бекмана, який пережив дев'ять видань до 1973 року і був одним із найбільш використовуваних підручників. Іншим успішним раннім текстом було «Елементи маркетингу» Пола Конверса, опубліковані в 1930 році. Перші підручники з маркетингу підходили до предмету, фокусуючись на товарах, інституціях та функціях. Ці три теми залишаються актуальними в сучасних підручниках. Наприклад, термін «товари» вказує на категорії продуктів і брендів; «інституції» вказують на різні маркетингові організації, задіяні в маркетинговому процесі, такі як види роздрібних торговців, види оптових торговців та інші агенти (наприклад, фірми з маркетинговим дослідженням, рекламні агентства, перевізники тощо), а «функції маркетингу» вказують на управлінські функції, відомі як маркетинг мікс (продукт, ціна, місце, просування).

Таким чином, можна зазначити, що виток маркетингової освіти відбувся завдяки поєднанню багатьох дисциплін: економіка, журналістика, продажі, реклама, фінанси та інші. Ця синергія трансформувалася у перші програми на підручники Батлера, Спарлінга, Фаулера, Хойта, Черінгтона, Кларка, Мейнарда та інших. Посібник останнього пережив дев'ять видань до 1973 року, і деякі аспекти, які висвітлювались в підручниках того часу, актуальні і зараз, наприклад товари, інституції та функції маркетингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Jones, D. G. B., & Richardson, A. J. (2007, March). The myth of the marketing revolution. *Journal of Marketing Education*, 29(1), 4-12.
2. National Center for Education Statistics. (2023, June 22). Integrated Postsecondary Education Data System (IPEDS). Retrieved July 19, 2023.
3. Applegate, E. (2008). The development of advertising and marketing education: The first 75 years.
4. Converse, P. D. (1951). Development of marketing theory: Fifty years of progress. In H. G. Wales (Ed.), *Changing perspectives in marketing* (pp. 1–31). Urbana: University of Illinois Press.
5. Jones, D. G. B., & Shaw, E. (2002). History of marketing thought. In B. Weitz & R. Wensley (Eds.), *Handbook of marketing* (pp. 39–65). Thousand Oaks, CA: Sage.
6. O. C. Ferrell, Joe F. Hair Jr., Greg W. Marshall & Robert D. Tamlia (2015). Understanding the History of Marketing Education to Improve Classroom Instruction, *Marketing Education Review*, 25:2, 159-175, DOI: 10.1080/10528008.2015.1038963
7. The Development of Marketing Thought. By Bartels Robert. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin, Inc., 1962. 284 pp. DOI: 10.1177/002224376400100117
8. Sparling, S. E. (1906). *Introduction to business organization*. New York: Macmillan.
9. Shaw, E. (1995). Lessons from the past: Early marketing textbooks from the sixteenth to eighteenth centuries. In K. Rassuli, S. Hollander, & T. Nevelt (Eds.), *Proceedings of the Seventh Conference on Historical Research in Marketing and Management Thought: Marketing history: Marketing's greatest experiment* (pp. 59–70). East Lansing: Michigan State University.
10. Butler, R. S. (1918). *Marketing Methods*. United States: Alexander Hamilton Institute.
11. Jones, D. G. B., & Tadajewski, M. (2011). Percival White(1887–1970): marketing engineer. *Marketing Theory*.11(4), 455–78.